

FOU-OPPGAVE VÅR 2022, 6. SEMESTER
MGLU 3511 – Samfunnskritikk, medborgerskap
og forskningsmetode for samfunnsfag

Hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer?

Antall tegn (inkludert mellomrom, innholdsfortegnelse og litteraturliste, ekskludert forside
og sammendrag): 56 778

Markus Mathisen

Innholdsfortegnelse

Hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer?	2
Sammendrag	2
1. Innledning:.....	3
2. Politiske ideologier, tidligere forskning og rettslige aspekter	4
Politiske ideologier	5
Tidligere forskning	7
De rettslige aspektene.....	10
3. Metode	12
4. Analyse	13
Grunnlovsforslagene	13
Referat fra stortingsmøter	15
Tabell 1:	18
5. Drøfting.....	19
6. Konklusjon	21
Referanser	23

Hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer?

Sammendrag

Kriteriene og aldersgrensen for hvem som har stemmerett i Norge, har endret seg med jevne mellomrom. I den senere tid har debatten om å senke stemmeretten ned til 16 år reist seg, og det har allerede blitt foreslått grunnlovsforslag for å senke stemmerettsalderen. Det siste grunnlovsforslaget kom i 2020, og skal tas opp på stortinget i juni 2022. Problemstillingen for denne oppgaven er «Hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer», og for å undersøke denne problemstillingen har jeg gjort en ideanalyse av grunnlovsforslagene for senket stemmerett til 16 år og stortingsmøtene hvor to av disse forslagene ble tatt opp. Funnene jeg gjorde var at det tilsynelatende ser ut til å være likevekt mellom partiene som er for og partiene som er imot å senke stemmeretten. Noen av partiene er for senket stemmerett ved alle valg, noen er for senket stemmerett ved lokalvalg og noen er imot senket stemmerett ved både stortings og lokalvalg. Selv om senket stemmerett ved stortingsvalg ser ut til å fortsatt ligge godt inn i fremtiden, behøver ikke en innføring av senket stemmerett ved lokalvalg ligge veldig langt unna.

1. Innledning:

Etter at Norge fikk sin egen grunnlov i 1814, har kriteriene for hvem i befolkningen som har lov til å stemme ved valg, endret seg med jevne mellomrom. I 1898 fikk alle menn over 25 år stemmerett (Stortinget.no, 2022). Kvinner fikk stemmerett på lik linje med menn i 1913 og i 1967 ble stemmeretten senket til 20 år og den siste endringen fant sted i 1978, da det ble bestemt å senke stemmerettsalderen ned til 18 år (Stortinget.no, 2022). Nå i de seinere år har stemmerett til 16 åringer vært et tema som stadig diskuteres og kommer opp i debatter. Det ble utført en prøveordning hvor 16 og 17 åringer i utvalgte kommuner fikk lov til å stemme ved lokalvalgene i 2011 og 2015. Et av hovedargumentene for å senke stemmeretten ned til 16 år, er for å øke valgdeltakelsen i Norge. Likevel er det mange som mener at 16 åringer ikke er moden nokk for å stemme, eller er nokk politisk engasjerte. Det er store uenigheter blant det norske folk om 16 åringer burde få stemmerett, men også blant de politiske partiene. I 2020 ble det lagt frem et grunnlovsforslag som gikk ut på å forandre grunnloven slik at 16 åringer skulle få muligheten til å stemme ved alle valg (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbekkk, 2020). I denne oppgaven skal jeg utforske problemstillingen «hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer». Ved å gjøre en ideanalyse av grunnlovsforslag og stortingsmøter, skal jeg undersøke hva de politiske partiene mener om stemmerett til 16 åringer og hvordan de argumenterer for eller imot. I tillegg skal jeg ha et lite innslag av ideologier hvor jeg skal se litt på om det er samsvar mellom partienes ideologi og deres standpunkt, men dette er ikke hovedfokuset i denne oppgaven.

Formålet med denne oppgaven vil ikke først og fremst være å komme frem til et konkret svar på om 16 åringer burde få stemmerett eller ikke. Formålet ligger først og fremst i å undersøke de politiske partienes standpunkt og argumentasjon i forhold til senket stemmerett, og forsøke å kartlegge hva de mener og hvordan de argumenterer. Sammenligningen mellom partienes ideologi og standpunkt vil ikke være et stort fokus i denne oppgaven, men jeg vil ha et lite innslag av det. Videre nå skal jeg omtale og presentere sentral forskning på stemmerett til 16 åringer og kort gjøre rede for sentrale ideologier. I tillegg skal jeg presentere sentrale rettslige aspekter ved å senke stemmeretten. Det vil komme en påfølgende methodedel, etterfulgt av en analyse av grunnlovsforslag på senket stemmerett og stortingsmøtene hvor disse forslagene ble diskutert. Til slutt i oppgaven vil det komme en drøfting, etterfulgt av en konklusjon.

2. Politiske ideologier, tidligere forskning og rettslige aspekter

I denne delen skal jeg kort gjøre rede for de tre ideologiene konservatisme, liberalisme og sosialisme. Det er sentralt å gjøre rede for disse ideologiene, fordi de i stor grad har preget demokratiene i verden helt frem til i dag (Thorsen, 2015, s. 234). Ideologier er også selve grunnmuren i hvilket syn partiene har på lover og regler, samfunnet og individer. Videre skal jeg presentere tidligere forskning som er gjort på stemmerett til 16 åringer. I den tidligere forskningen skal jeg legge vekt på forskning som er gjort på valgdeltakelse og modenhet blant 16 og 17 åringer, fordi det er dette som er de mest sentrale sidene av debatten rundt senket stemmerett. Jeg kommer også til å gjøre rede for de rettslige aspektene som påvirkes av å senke stemmeretten, fordi de rettslige aspektene i stor grad er noe som preger argumentasjonen i debatten. Men først skal jeg kort omtale de kildene jeg har valgt og bruke i denne oppgaven.

Ideologiene konservatisme, liberalisme og sosialisme er tre ideologier stammer fra noen hundre år tilbake i tid, og som for alvor fikk sin oppblomstring på 1800-tallet (Thorsen, 2015, s. 234). På bakgrunn av dette har jeg valgt å ta i bruk boken *demokrati Historien og ideene* skrevet av Raino Malnes og Dag Einar Thorsen. Denne boken har jeg valgt å ta i bruk når jeg skal gjøre rede for de ulike ideologiene, for å få inn et historisk perspektiv på ideologiene og grunntankene i ideologiene. I tillegg har jeg tatt i bruk noen av partiene sine hjemmesider samt uttalelser fra politiske medlemmer, for å få et mer dagsaktuelt syn på ideologiene og hvordan partiene knytter seg til de ulike ideologiene i dag. Jeg har blant annet brukt boken *Hva er konservatisme* av Torbjørn Røe Isaksen for å se nettopp hvordan dagens politikere identifiserer seg gjennom ideologier, og i dette tilfellet konservatismen.

Det finnes en god del tidligere forskning på stemmerett hos 16 åringer. Innenfor forskningsfeltet på senket stemmerettsalder i Norge, er Johannes Bergh svært sentral. Når jeg skal gjøre rede for tidligere forskning kommer jeg til å ta i bruk rapporten fra forsøksordningen ved senket stemmerettsalder i 2011, hvor Johannes Bergh er redaktøren. Denne rapporten gir et godt innblikk i hvordan senket stemmerettsalder kan påvirke de norske valgene og de norske 16 og 17 åringene, samtidig som det gir et innblikk i konkrete tall fra forsøket i 2011. Jeg har også valgt å ta tak i et canadisk forsknings forsøk som ble gjort i Quebec, for å blant annet få et syn på den politiske modenheten blant ungdom også utenfor Norge. Videre i denne delen kommer jeg også innom på Guro Ødegård sin artikkel *Finnes en ideell stemmerettsalder* hvor hun forsøker å bekrefte eller avkrefte de argumentene som preger denne debatten. Det å eventuelt senke stemmerettsalderen består også av en god del

rettslige aspekter, samt uenigheter i hvilke lover som skal forandres i takt med stemmerettsalderen. Til slutt i denne delen kommer jeg til å gjøre rede for de rettslige aspektene ved senket stemmerett, også hær har jeg valgt å ta i bruk Bergh sin rapport fra forsøksordningen for å belyse de mest sentrale juridiske spørsmålene knyttet til senket stemmerett.

Metoden jeg kommer til å bruke i denne oppgaven er ideanalyse. For å redegjøre for de sentrale elementene i en ideanalyse har jeg valgt å bruke Øyvind Bratbergs bok *tekstanalyse for samfunnsvitere*. Videre i analysen vil jeg komme til å bruke tre grunnlovsforslag for senket stemmerett som er foreslått, samtidig som jeg skal analysere stortingsmøtene hvor to av disse forslagene ble tatt opp. Jeg har også brukt noen av partienes hjemmesider for å få frem deres standpunkt om senket stemmerett, samt avisartikler.

Politiske ideologier

Den norske politikken består av en rekke politiske partier med ulike syn på hvordan samfunnet skal styres og utvikles. Disse politiske partiene har et opphav til ulike politiske ideologier. Det er tre forholdsvis store ideologier som har vokst frem til å bli fundamentet i ulike demokratier i verden, også i Norge. Disse ideologiene er konservatisme, Liberalisme og sosialisme (Thorsen, 2015, s. 234). Jeg skal nå gjøre rede for disse tre politiske ideologiene, og videre forsøke å antyde hvordan de ulike ideologiene stiller seg til senket stemmerett.

Konservatismen er en gjenkjennbar politisk ideologi, som oppsto på starten av 1800-tallet (Thorsen, 2015, s. 239). Konservatismen kan omtales og defineres på flere måter. Noen omtaler konservatismen som en ideologi hvor det dreier seg om å skru tiden tilbake, eller å unngå store endringer i samfunnet. Dette mener Isaksen er en feil oppfatning av konservatisme, selv om et ønske om å bevare gamle tradisjoner og metoder ofte står sterkt i konservatismen (Isaksen, 2021, s. 9). Isaksen hevder at det å være konservativ ikke nødvendigvis handler om å være imot all form for endring i samfunnet. Torbjørn Røe Isaksen skriver i sin bok at det å være konservativ i like stor grad omhandler å «håndtere endringer», og kontrollere det i en slik grad at man ikke ødelegger strukturer i samfunnet som allerede er verdifulle og velfungerende (Isaksen, 2021, s. 9). Den tidligere statsminister i Storbritannia Sir Robert Peel hadde også en nokså like tanke som det Isaksen skriver. Peel skrev i sitt manifest at konservatismens mål var å ikke forandre på samfunnet bare for forandringens skyld, men heller å ta vare på alt som kunne bevares (Thorsen, 2015, s. 240). Blant norske partier finner vi Høyre som har sitt opphav i konservativ tankegang. Med tanke på hva

Isaksen og Peel skrev, vil det være naturlig å antyde at høyre og andre konservative partier vil være imot stemmerett til 16 åringer. Det kan tolkes slik, fordi en utvidelse av stemmeretten mest sannsynlig ikke vil være en nødvendig endring og derfor ønsker de å bevare de eksisterende tradisjonene.

Liberalisme og liberale tankemåter kan spores tilbake til 1600-tallet, men liberale partier og tankemåter vokste spesielt frem etter revolusjonene i USA og Frankrike (Thorsen, 2015, s. 236). En grunntanke innenfor liberalismen er at alle mennesker skal være født med en del naturlige rettigheter (Thorsen, 2015, ss. 236-237). FRP er et parti som ofte blir koblet opp mot liberalistiske tankegang. FPU (FRPs ungdomsparti) fremstiller liberalismen som en ideologi som setter enkelt mennesker og deres frihet i sentrum. Liberalismens tankegang dreier seg om at alle mennesker er like mye verdt og skal ha muligheten til å handle slik man selv ønsker, så fremt at man ikke krenker andre sin frihet gjennom egne handlinger. Staten skal kun legge til rette for at hvert enkelt individ skal få handle slik det selv ønsker, uten at det krenker friheten til andre mennesker (Fremskrittspartiets ungdom, 2022). Med dette som bakteppe, hva kan man antyde at liberale partier mener om å senke stemmeretten? Med tanke på at liberalismen søker frihet til enkelt mennesker og at man skal ha muligheten til å handle slik man selv ønsker, vil det være nærliggende å antyde at liberalister er for senket stemmerett. Samtidig er politisk modenhet et tema i debatten om senket stemmerettsalder, og vil da mennesker med lav politisk modenhet risikere å krenke andres frihet, om de stemmer ved valg? I så fall vil det tyde på at partier med liberalistisk tankegang vil være imot å senke stemmerettsalderen. Med tanke på at dette er et tolknings spørsmål, vil man kanskje risikere å finne ulike syn på senket stemmerett hos liberalister.

I likhet med konservatismen og liberalismen, ble sosialismen en etablert ideologi på starten av 1800-tallet (Thorsen, 2015, s. 242). Sosialismen er en svært bred betegnelse og favner om store deler av den politiske venstresiden (Larsen, 2020). Det er store forskjeller mellom partiene som har sitt opphav til sosialismen, men likevel sentralt hos alle er et ønske om å minske forskjeller mellom mennesker og i tillegg til å minske klasseforskjeller (Larsen, 2020). Sosialismen bærer også en sentral tanke ved at et alle skal ha like mye makt, flertallet av befolkningen skal bestemme og beslutninger skal tas på vegne av et fellesskap og ikke enkeltindivider (Larsen, 2020). Det er ikke nødvendigvis lett å konkludere bestemt hva partiene med sosialistisk tilnærming vil mene om stemmerett til 16 åringer, da det er store forskjeller på partier med sosialistisk opphav. Likevel kan tanken om et stort fellesskap hvor

alle mennesker skal være likestilte og ha like mye makt, tyde på at partier som har sitt opphav i sosialistisk ideologi, vil ønske at stemmerettsalderen skal senkes.

Konservatisme, liberalisme og sosialisme er tre relativt gamle ideologier som også til tider kan oppfattes som svært vide samlebegrep (Thorsen, 2015, s. 245). Det bør nevnes at selv om store deler av de politiske partiene kan kobles opp mot en av disse ideologiene, behøver det likevel ikke være et absolutt samsvar mellom partiene, ideologiene de har sitt opphav til og senket stemmerett. Siden disse ideologiene kom på banen i starten av 1800-tallet har samfunnet både i Norge og ellers i verden, utviklet seg mye. Det er nye politiske spørsmål som kontinuerlig kommer på banen og må tas stilling til, som for eksempel innvandring, miljøspørsmål og senket stemmerett som kan gjøre det utfordrende å knytte opp mot ideologier (Thorsen, 2015, s. 245). Slike nye politiske spørsmål kan også føre til splid innad i ulike partier, fordi det ikke lenger ligger noen klare rammer til grunn for hva partiet skal stå for (Thorsen, 2015, s. 245). Med dette som bakteppe, vil det være svært krevende å forutsi hvordan partiene stiller seg til stemmerett for 16 åringer kun ved å ta utgangspunkt i ideologiene de har sitt opphav til, men man kan gjøre seg noen antydninger som jeg har gjort nå. Jeg skal gå ytterligere inn på hva hvert parti mener senere i denne oppgaven.

Tidligere forskning

Det å forske på hvilke følger som kommer av å senke stemmerettsalderen til 16 år, har visst seg å være et krevende område. Spesielt krevende er det fordi det viser seg at konsekvensene av nedsatt stemmerettsalder til 16 år i ulike land, har flere ulikheter enn det er likheter (Bergh, 2020). Dette gjør at det på enkelte punkter er krevende å gjøre klare sammenligninger med hva som har skjedd og vil skje i Norge, men det finnes noen like konsekvenser landene imellom.

Det sentrale spørsmålet som hele tiden går igjen i debatten, er om senket stemmerett fører til økt valgdeltakelse. Dette er et viktig spørsmål fordi ved å senke stemmerettsalderen vil flere få muligheten til å stemme, og dermed styrke det norske demokratiet. Men hvis 16 og 17 åringer i liten grad kommer til å benytte seg av stemmeretten, vil ikke demokratiet bli styrket ved nedsatt stemmerettsalder (Bergh, 2014, s. 10). Forskeren Mark Franklin har en teori om at det å senke stemmeretten til 16 år, vil føre til at det etableres en stemmevane hos denne aldersgruppen. Dette fordi de befinner seg i en relativt stabil fase av sine liv, med støtte og opplæring i demokrati fra foreldre og skole. Dette vil gjøre at 16 og 17 åringer får en økt politisk kompetanse og videre øker sjansen for at de stemmer ved valg også senere i livet.

Dette er en påstand han til dels har fått bekreftet i en studie hvor han studerte fem ulike land med nedsatt stemmealder til 16 år (Bergh, 2020). I sine resultater legger han frem at det er en marginal økning mellom de som fikk stemmerett som 16 åringer og de som fikk det som 18 åringer. De som fikk stemmerett som 16 åringer hadde en valgdeltakelse på omtrent 65 prosent ved valg senere i livet, men de som fikk stemmerett som 18 åringer hadde en valgdeltakelse på omtrent 60 prosent (Bergh, 2020).

I et forskningsforsøk gjort i den kanadiske provinsen Quebec, ble det også forsket på hvorvidt Mark Franklins teori stemte. Det må sies at i Quebec er alderen for stemmerett 18 år, så de 16 og 17 åringene som ble forsket på, hadde ikke stemmerett. Resultatene som kom frem, viste forholdvis at både skole og foreldre hadde lite eller ingen økt effekt på 16 og 17 åringers utvikling av politisk forståelse og engasjement, sammenlignet med unge voksne (Maheo & Belanger, 2020, ss. 612-613). Årsaken til at dette ikke påvirker 16 og 17 åringer i større grad, kan komme av at prosessen mot å bli voksen har blitt forsinket i store deler av den vestlige verden. Med det menes det at 16 åringer sammenlignet med 18-20 åringer vil være på et relativt likt sted i livet, blant annet fordi man flytter senere fra foreldrene sine, slik at både 16 åringer og 18-20 åringer bor hjemme. Derfor vil 16 og 17 åringer befinne seg på et forholdvis likt sted i livene sine som det unge voksne gjør. Også mange av de unge voksne bor hjemme med foreldre og går på en eller annen form for skole, som gjør at påvirkningen fra skole og foreldre vil være lik for både 16 og 17 åringer og unge voksne (Maheo & Belanger, 2020, s. 613).

Hvis vi ser på resultatene fra forsøksordningen i 2011, ser man at velgerandelen blant forsøksvelgerne på 58 prosent er en del høyere enn de ordinære førstegangselverne i forsøkskommunene med 46 prosent (Bergh og Stokstad, 2014, ss. 33-34). Et spørsmål som da bør stilles, er om det kan være noen bakenforliggende årsaker som kan forklare dette. Det er stor grunn til å tro at flere unge stemte ved lokalvalget i 2011 på grunn av 22. juli-terroren. Dette viser også velgerandelen blant de ordinære førstegangselverne både i forsøkskommunene og resten av landet, som økte ved dette valget for første gang på flere tiår (Bergh og Stokstad, 2014, ss. 33-34). Det er også grunn til å tro at det høye tallet blant forsøksvelgerne, kommer av den store mediedekningen forsøket fikk, samt mye prat om det på skolene og blant politikere. Dette er en påvirkning som mest sannsynlig ikke vil være gjeldene under eventuelle fremtidige valg om stemmeretten blir senket til 16 år. Resultatene fra prøveordningen vil derfor ikke være 100 prosent autentiske, og det vil dermed ikke være mulig å uttale seg om dette vil være et vedvarende fenomen (Bergh og Stokstad, 2014, s. 34).

Modenhet blant 16 og 17 åringer og om de er modne nokk til å stemme, er et område som i stor grad preger debatten om senket stemmerett. Problemet med å bruke modenhet som argument i debatten er fordi det er svært krevende måle modenhet, eller hvordan man skal definere en person som er moden nokk til å stemme. Det er viktig å presisere at når det forskes på modenhet knyttet til stemmerett på internasjonalt nivå, omhandler begrepet individets politiske kunnskapsnivå, interesse og toleranse. I tillegg til individets demokratiske normer og sannsynlighet for å delta i politiske begivenheter (Ødegård, 2014, s. 19). I forskningen som ble gjort i Quebec i Canada, forsøkte de også å finne svar på 16 og 17 åringers politiske kunnskaper og engasjement. Resultatene de kom frem til viser at det ikke er gitt at 16 og 17 åringers kunnskap og engasjement i politikk, er svakere eller lavere enn unge voksne (Maheo & Belanger, 2020, s. 612). 16 og 17 åringer har ifølge denne forskningen nesten bedre kunnskaper om politiske institusjoner, og er minst like interessert i politikk som det 18 til 20 åringer er.

Debatten rundt 16 og 17 åringers modenhet blir i stor grad preget av normative argumenter og lite forankring i forskning og empiri. Men det finnes snever forskning på at det å gi stemmerett til 16 og 17 åringer vil føre til en generell nedgang på kunnskapsnivået på den samlede velgergruppen, samtidig som det vil føre til litt høyere kunnskapsnivå blant hele befolkningen (Ødegård, 2014, s. 23). Dette vil mest sannsynlig være realiteten, fordi 16 og 17 åringer som får stemme, vil ha et generelt lavere kunnskapsnivå når de stemmer, blant annet på grunn av erfaring. Men ettersom 16 og 17 åringer får muligheten til å stemme, vil også den politiske kunnskapen blant denne aldersgruppen øke, og dermed også øke befolkningens gjennomsnittlige kunnskapsnivå (Ødegård, 2014, s. 23).

Videre viser ulik forskning at det kanskje mest sentrale elementet som påvirker 16 og 17 åringers engasjement og kunnskap i politikken, skyldes hvordan foreldre stiller seg til politikk. Hvis foreldre har stort engasjement i politikk og et høyt kunnskapsnivå, vil dette smitte over på barnet, og motsatt (Ødegård, 2014, s. 23). Hvis 16 og 17 åringer får stemmerett, vil det derfor være svært hensiktsmessig å fokusere på å få foreldre politisk engasjerte i tillegg, og på denne måten bidra til å skape en politisk modenhet blant 16 og 17 åringer (Ødegård, 2014, s. 23).

I forbindelse med prøveordningen ved lokalvalg i 2011, ble det også gjort undersøkelser for å teste den politiske modenheten blant 16 og 17 åringer. I dette forsøket ble 16 og 17 åringer sammenlignet opp mot 18 åringer både i forsøkskommunene og i de kommunene som ikke

var med på forsøket. Resultatene fra dette forsøket viste at det ikke var noen tydelig sammenheng mellom politisk modenhet blant 16 og 17 åringer og deres mulighet for å stemme. Dette kan da tyde på at en eventuell utvidelse av stemmeretten til 16 år, vil åpne opp for velgere med lavere politisk modenhet og politisk kunnskap i forhold til eldre velgere (Bergh, 2014, s. 50).

Det er forsket på politisk modenhet blant 16 og 17 åringer i Storbritannia og Østeriket hvor resultatene ikke samsvarte. Resultatene fra Storbritannia viste en tydelig forskjell på politisk modenhet mellom 16 og 17 åringer og de unge voksne. Men resultatene fra Østeriket viste at det ikke var noen store forskjeller mellom 16 og 17 åringer og de litt unge voksne. Det er viktig å påpeke at en signifikant forskjell på Østeriket og Storbritannia, er at allmenn stemmerett i Østeriket er 16 år og i Storbritannia er den 18 år. Disse resultatene kan da peke mot at politisk modenhet i stor grad påvirkes av alderen for stemmerett (Bergh, 2014, s. 46).

De rettslige aspektene

I debatten om stemmerett til 16 åringer, blir det ofte uttalt at alderen for stemmerett bør følge alderen for myndighet. Myndighetsalderen skal markerer et tydelig skille mellom voksen og barn ifølge norsk lov, og det vil derfor være hensiktsmessig at disse aldersgrensene følger hverandre. I tillegg kommer aldersgrensene for valgbarhet og ombudsplikt på 18 år, hvor det også er ønsket at de skal samsvare med stemmeretten (Stokstad, 2014, ss. 77-79). Ved lokalvalget i 2011 hvor 16 og 17 åringer fikk muligheten til å stemme i enkelte kommuner, var likevel denne aldersgruppen ikke valgbar og derfor også fritatt fra ombudsplikten (Stokstad, 2014, s. 117). Jeg skal videre nå forsøke å kort utdype begrepene myndighet, valgbarhet og ombudsplikt, og videre gjøre kort greie for om disse aldersgrensene også må bli lavere dersom stemmeretten senkes.

Begrepet myndighet i seg selv, har lite med stemmeretten å gjøre. Myndighet omtales som et skille mellom barn og voksen, og etter man har blitt myndig har man retten til å bestemme over seg sine egne handlinger og egne valg. Ifølge myndighetsloven betyr myndighet imidlertid bare at man har retten til å styre over egen økonomi, samt prosessuelle gjøremål på egne vegne (Stokstad, 2014, s. 94). Myndighetsalderen i Norge er 18 år. Denne grensen finnes også i FN, hvor FNs barnekonvensjon sier at alle under 18 skal regnes som barn, med mindre loven barnet lever under har en tidligere myndighetsalder (Stokstad, 2014, s. 94).

Valgbarhet på sin side, dreier seg enkelt greit om bestemmelsene for hvilke personer som kan bli valgt av folket. Dette kan i teorien skje både om man har stilt til valg, men også om man

ikke har det. Likevel finnes noen regler for personer med stemmerett som likevel ikke er valgbar (Stokstad, 2014, s. 83). Valgbarheten følges tett opp av ombudsplikten.

Ombudsplikten består av tre momenter. Plikten til å stille til valg, plikten til å akseptere valget og plikten til å utføre sitt verv ut den eventuelle valgperioden (Stokstad, 2014, s. 85). Det er likevel noen ulike regler for kommune og fylkestingsvalg og stortingsvalg. Ved kommune og fylkestingsvalg har man mulighet for å være fritatt fra å bli valgt, hvis man leverer en skriftlig erklæring på dette (Stokstad, 2014, s. 85).

Det at 16 og 17 åringer enda ikke er myndige og fortsatt betraktes som barn i følg norsk lov og FN, gjør også at de ikke har like mye rettslig handleevne som det de på 18 år har (Stokstad, 2014, s. 101). Dette gjør det mer krevende for 16 og 17 åringer å være valgbar, da de ikke har myndighetene til å ta alle beslutninger og inngå avtaler selv. Dette gjør det krevende å skulle senke alderen for valgbarhet i tillegg til stemmerett, som igjen fører til et brudd i tradisjonen om like aldersgrenser for myndighet, stemmerett og valgbarhet (Stokstad, 2014, s. 123).

To ting som står hverandre veldig nære, er menneskerettigheter og demokrati. Norge er et land som er folkerettslig bundet til FNs konvensjoner om sivile og politiske rettigheter, den europeiske menneskerettighetskonvensjonen samt FNs barnekonvensjon (Bergh, 2014, ss. 102-103). Hvis disse konvensjonene står i strid med norsk lovgivning, skal disse gå foran den eksisterende lovgivningen (Bergh, 2014, s. 103). Når man snakker om stemmerett til 16 åringer er det derfor hensiktsmessig å se på hva disse konvensjonene har å si for senket stemmerett. I de tre konvensjonene som jeg nevnte ovenfor, står ingenting eksplisitt om att 16 åringer burde få stemmerett. Men Europarådet har diskutert temaet og kommet med anbefaling til alle medlemsland om å undersøke hvorvidt dette er mulig hos hvert enkelt land (Stokstad, 2014, s. 102). Dette betyr at en eventuelt senket stemmerettsalder ikke vil være påvirket av krav fra noen av disse konvensjonene, som dermed vil bety at det vil være helt opp til hvert enkelt land om det anses som ønskelig å innføre stemmerett for 16 åringer. Hvis det å senke stemmeretten også innebærer at ombudsplikten blir senket, kan det komme i konflikt med barnekonvensjonen. Ifølge artikler i barnekonvensjonen har barn rett på utdanning, hvile, lek og fritidsaktiviteter, og ombudsplikt for aldergruppen 16-17 år som fortsatt regnes som barn, vil risikere å komme i strid med disse artikkelene. Dette er fordi et slikt verv kan risikere å gå på bekostning av de verdiene barnekonvensjonen sier barn skal ha rett på (Stokstad, 2014, s. 105). På bakgrunn av dette vil enten aldersgrensen for ombudsplikt stå slik den er i dag, og videre føre til et brudd på tradisjonen om at disse aldersgrensene er like.

Eller så må reglene for ombudsplikten forandres slik at det blir gjort lettere å slippe unna ombudsplikten, og spesielt hvis stemmeretten for 16 og 17 åringer skal gjelde både stortingsvalg og lokalvalg (Stokstad, 2014, s. 105).

Når det gjelder å senke alderen for stemmerett, har de som skal endre disse lovene stort handlingsrom. Hvis stemmerett til 16 og 17 åringer kun skal gjelde lokalvalgene krever dette kun en endring i valgloven, men dersom det skal gjelde både lokalvalg og stortingsvalg, kreves det endring i både grunnloven og valgloven (Stokstad, 2014, s. 114). Det oppstår større utfordring når det gjelder aldersgrense for valgbarhet og ombudsplikt. Hvis denne aldersgrensen også skal endres kreves det en endring i reglene for ombudsplikt, for at det ikke skal komme i konflikt med barnekonvensjonen (Stokstad, 2014, s. 105). Hvis aldersgrensen for valgbarhet og ombudsplikt ikke endres, vil det kreve en endring i grunnloven og kommuneloven, samt at det vil være et brudd med en tradisjon hvor aldersgrensene for stemmerett, valgbarhet og ombudsplikt har vært samsvarende (Stokstad, 2014, s. 114).

3. Metode

Problemstillingen for denne oppgaven er «hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer». Denne problemstillingen legger til rette for at jeg skal ta i bruk tekstanalyse som metode, i forsøk på å finne svar på min problemstilling. Det finnes flere kategorier innenfor tekstanalyse, men den metoden jeg blir å bruke er ideanalyse. Ideanalyse vil være mest hensiktsmessig i mitt arbeid med å nettopp forsøke å finne partienes ideer til å senke stemmeretten til 16 år.

Ideanalyse er en form for kvalitativ metode. Det betyr kort sagt at målet mitt ikke vil være å telle antall meninger altså kvantiteten, men heller forsøke å kartlegge hva de ulike partiene mener og hvordan de argumenterer (Bratberg, 2021, ss. 79-81). Innenfor ideanalyse er det ofte to ulike hensikter. Den ene hensikten som jeg kommer til å bruke i min analyse, vil være å analysere tekster for å kartlegge ideer eller meninger som kommer frem i tekstene (Bratberg, 2021, s. 88). Det må sies at analysen ikke bare dreier seg om å undersøke om partiene er for eller imot, men også undersøke hvordan de argumenterer. Ideer er nært knyttet sammen med ideologi. Ideologi legger ofte et grunnlag for hvilke ideer et parti har og hvordan de argumenterer (Bratberg, 2021, ss. 110-113). Derfor vil jeg også i min analyse forsøk å se sammenhenger mellom hva partiene mener og deres ideologi. Det må understrekes at dette ikke vil være noe jeg kommer til å legge stor vekt på i min analyse, men jeg kommer til å ha med et lite innslag av det.

Det finnes ekstreme mengder med materiale man kan analysere for å kartlegge partienes ståsted til senket stemmerett. I min analyse vil jeg først og fremst ta utgangspunkt i tre ulike grunnlovsforslag til senket stemmerett, som alle er kommet etter år 2000. Jeg skal også se på hvordan partiene stemte på disse grunnlovsforslagene. I tillegg til å analysere grunnlovsforslagene, skal jeg se på hvordan partiene og representanter fra partiene argumenterer i stortingsmøtene hvor grunnlovsforslagene har blitt lagt frem, og omtale avisartikler og partiprogram hvor dette er hensiktsmessig.

4. Analyse

Grunnlovsforslagene

I løpet av de siste 20 årene har det blitt lagt frem 3 grunnlovsforslag for å senke stemmeretten i Norge ned til 16 år. Ett i 2004, ett i 2008 og ett i 2020. Grunnlovsforslagene som ble lagt frem i 2004 og 2020 var det Sosialistisk venstreparti som sto bak, og grunnlovsforslaget fra 2008 ble lagt frem av både Sosialistisk venstreparti og Venstre. Grunnlovsforslagene fra 2004 og 2008 er påfallende like, hvor blant annet store deler av begrunnelsen for forslaget fra 2004 er kopiert til forslaget fra 2008. Forskjellen på de to forslagene er i hovedsak at nyere forskning blir nevnt i forslaget fra 2008. siden argumentasjonen og bakgrunnen i de to forslagene er såpass like, blir jeg å referere til grunnlovsforslaget fra 2008. Det er også viktig å legge til at i alle tre forslagene, er det kun forslag om å senke stemmerettsalderen. Noe som vil si at alderen for myndighet og valgbarhet fortsatt vil stå slik de er, om forslagene hadde blitt vedtatt.

Begrunnelsen for å senke stemmeretten som kommer frem i grunnlovsforslagene, omhandler i stor grad rettslige aspekter og sammenhengen mellom aldersgrensen for stemmerett og ellers andre aldersgrenser som eksisterer i Norge. Blant annet blir den kriminelle lavalderen tatt opp som et argument for å senke stemmeretten. Det hevdes at hvis 16 åringer skal regnes som ansvarlige nokk til å på egen hånd følge de norske lovene og reglene, burde de også ha retten til å stemme over den lovgivende forsamlingen (Holmås, Thorkildsen, Elvik, & Dørum, 2008, ss. 1-2). Spørsmålet om stemmerettsalder skal følge alderen for myndighet og valgbarhet er også sentralt i debatten om senket stemmerett. Dette spørsmålet blir også reist i grunnlovsforslag 6 fra 2008. Her legger Venstre og SV frem at sammenhengen mellom stemmerettsalderen og myndighetsalder allerede er brutt, med tanke på at 17 åringer kan stemme dersom de fyller 18 år i løpet av valgåret (Holmås, Thorkildsen, Elvik, & Dørum, 2008, s. 1). De legger også frem Østeriket som et eksempel på at det også er fullt mulig å ha ulik aldersgrense for stemmerett og valgbarhet. I Østeriket er det 16 års aldersgrense for å

stemme ved alle valg, men aldersgrensen for valgbarhet er 18 år. Dette påpekes som et godt eksempel på at det er mulig å skille mellom disse aldersgrensene (Holmås, Thorkildsen, Elvik, & Dørum, 2008, s. 2).

Grunnlovsforslaget fra 2020 hvor Sosialistisk Venstreparti står bak, inneholder også veldig lik argumentasjon som de to foregående grunnlovsforslagene. Grunnlovsforslaget fra 2020 gjør rede for det som i forslaget blir omtalt som tre hovedargumenter i debatten som senket stemmerett. Disse argumentene dreier seg om modenhet blant 16 åringer, valgdeltakelse og myndighetsalder eller andre aldersgrenser. I forslaget trekkes senket stemmerett frem som en faktor som vil øke valgdeltakelsen. Flere hevder at senket stemmerett ikke vil ha noe å si på valgdeltakelsen, men det blir henvist til forsøksordningen i 2011 hvor de kan vise til at antall førstegangselgere økte (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbrekk, 2020, s. 2). Derfor hevder SV at senket stemmerett ikke kommer til å ha noen negativ innvirkning på valgdeltakelsen, samtidig som at en større del av befolkningen får muligheten til å stemme (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbrekk, 2020, ss. 1-2). Modenhet blant 16 og 17 åringer er også omdiskutert. Det blir lagt frem i forslaget at modenhet er svært krevende å få en korrekt måling på, og derfor vil være vanskelig å bruke som motargument. Samtidig hevdes det at en objektiv definisjon på hva modenhet innebærer vil også mest sannsynlig føre til en konklusjon ved at også mange voksne er for umodne til å stemme (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbrekk, 2020, s. 2).

Alle tre grunnlovsforslagene blir historisk begrunnet med at stemmerettsalderen eller kriteriene for stemmerett har vært under endring helt siden Norge fikk sin egen grunnlov i 1814 (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbrekk, 2020, s. 1). Dette brukes som et argument for å vise at bestemmelsene for hvem som får lov til å stemme, aldri har vært faste og er derfor mulige å endre i dag. Samtidig begrunnes det med at et demokratisk land som Norge, burde hele tiden være på jakt etter å utvide demokratiet. Derfor mener Sosialistisk Venstreparti og Venstre at å senke stemmerettsalderen til 16 år vil være både en naturlig utvikling med tanke på stemmerettens historiske endring i Norge, samtidig som at det vil utvide det norske demokratiet (Øvstegård, Fagerås, Haltbrekken, Kaski, & Lerbrekk, 2020, s. 1).

Referat fra stortingsmøter

Jeg har nå sett på de tre grunnlovsforslagene for å senke stemmeretten til 16 år, som henholdsvis kommer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Sosialistisk venstreparti sin politikk er henholdsvis forankret i sosialistisk ideolog (Sosialistisk venstreparti, 2021, s. 3), men Venstre sin politikk er forankret i liberalisme (Venstre, 2009). Tidligere i denne teksten gjorde jeg rede for liberalismen og sosialismen, og vider forsøkte å forutse hvordan partiene som tilhørte disse ideologiene stiller seg til senket stemmerett. Selv om mine påstander kun er antakelser, vil det ikke være en konkret fasit for hva partiene vil stå for. Men likevel antydte jeg at sosialistiske partier, mest sannsynlig ville være for stemmerett, men de liberale partiene kunne både være for og imot fordi det var snakk om et tolkningsspørsmål. Så langt ser vi at et sosialistisk parti og et liberalistisk parti er for å senke stemmeretten, og derfor et foreløpig samsvar mellom ideologi og standpunkt til senket stemmerett. Videre nå skal jeg ta for meg referatene fra stortingsmøtene hvor grunnlovsforslagene fra 2004 og 2008 ble tatt opp. Årsaken til at jeg ikke kan undersøke noe referat for grunnlovsforslaget fra 2020, er fordi forslaget ikke skal tas opp på stortinget før i juni 2022.

I begge stortingsmøtene jeg studerer, er det innlegg fra representanter fra Høyre. Høyre sin politikk er forankret i konservativ ideologi (Høyre, 2022). Jeg antok tidligere i denne teksten at de konservative partiene, nokså sikkert ville stille seg imot å senke stemmeretten. Det fremgår også svært tydelig at høyre er imot å senke stemmerettsalderen på disse stortingsmøtene, og derfor er det heller ingen brudd mellom partiets ideologi og standpunkt. Høyres representant Inge Lønning, uttaler at argumentet når det gjelder å senke stemmeretten på bakgrunn av den kriminelle lavalderen ikke har mye logikk i seg. Sammenhengen mellom stemmerett og myndighetsalder er desto større og mer sentral, og derfor er det disse aldersgrensene som burde stemme overens, hevder han (Stortinget.no, 2007). Videre i Lønnings argumentasjon er det godt mulig å spore den konservative ideologien som høyre er forankret i. Det blir presentert at de vestlige demokratiene som for eksempel Norge, er stemmerettsalderen på 18 år, og de demokratiene i verden som har lavere aldersgrenser, ikke nødvendigvis er land man ønsker å sammenligne seg med (Stortinget.no, 2007). Videre legger Lønning til at det å senke stemmerettsalderen ikke nødvendigvis betyr at valgdeltakelsen øker eller at det blir økt politisk interesse blant unge. Derfor burde man finne årsakene til problemet før man vedtar endringer (Stortinget.no, 2007), og dette er et tydelig eksempel på konservativ argumentasjon hvor endringer skal skje under kontrollerte former (Isaksen, 2021, s. 9). I stortingsmøtet fra 2010, ble det også hevdet at endringer må skje under kontrollerte

former til rett tid. Høyres representant Per-Kristian Foss uttalte at det ikke er veldig lang tid siden stemmeretten ble senket ned til 18 år og at det fremdeles er for tidlig å senke den ytterligere. Selv om han uttaler at det kanskje en gang vil være nødvendig å senke den, men at det fremdeles er for tidlig å gjøre (Stortinget.no, 2010).

Fremskrittspartiet på sin side, uttaler ganske klart at de ikke ønsker å senke stemmeretten ned til 16 år. Fremskrittspartiet sin argumentasjon som fremgår på begge disse stortingsmøtene, omhandler i stor grad de juridiske spørsmålene ved å senke stemmeretten. De uttaler at alderen for stemmerett, myndighet og valgbarhet burde følge hverandre (Stortinget.no, 2007). Videre vektlegger representanten Anders Anundsen fra Fremskrittspartiet, at det allerede eksisterer nokk uoverensstemmelser ved aldersgrenser i Norge, og legger til at en 18 åring kan i teorien være statsminister i Norge, men likevel ikke ha muligheten til å gå på polet å kjøpe en flaske med sprit (Stortinget.no, 2010). Han mener at Norge heller burde forsøke å rette opp i de uoverensstemmelsene ved aldersgrenser som allerede eksisterer, fremfor å skape flere (Stortinget.no, 2010). Fremskrittspartiet er et liberalistisk parti (Fremskrittspartiet, 2022), og uttaler at de er imot å senke stemmeretten. Min tidligere antakelse om at man kunne risikere å finne liberale partier både for og imot en senket stemmerett, ser ut til å stemme.

Fremskrittspartiet uttaler klart at de er imot, men Venstre kjemper for å senke stemmeretten.

Senterpartiet er et særdeles interessant parti å studere i debatten om senket stemmerett. Det er blant annet fordi partiet ser ut til å ikke ha uttalt seg om hvilken ideologi de er forankret i. I tillegg til at de på mange måter fremstår som svært ambivalent til forslagene om å senke stemmeretten. Det har tidvis vært signalisert om uenigheter imellom representantene fra Senterpartiet, om senket stemmerett (Skavlem, 2008). I stortingsmøtet fra 2007 uttaler Magnhild Meltveit Kleppa for Senterpartiet at FNs barnekonvensjon sier at alle mennesker under 18 år er å regne som barn. Videre legges det til at det er viktig at tiden som barn og ungdom vernes og forsvares, slik at de får et godt utgangspunkt til å utvikle seg og finne dens egentlige jeg (Stortinget.no, 2007). Dette argumentet kan på mange måter oppfattes som en konservativ argumentasjon, fordi det argumenteres for å verne om eksisterende tradisjoner. I tillegg argumenteres det for at alderen for stemmerett, myndighet og valgbarhet bør følge hverandre, men at 18 år likevel ikke trenger å være en ytre aldersgrense for disse (Stortinget.no, 2007). Også dette er et argument med konservative trekk. Ellers uttaler ikke Kleppa seg svært negativ til å senke stemmeretten, men uttaler at det er for tidlig å senke stemmeretten nå fordi det er for lite kunnskaper over hva som vil bli konsekvensene (Stortinget.no, 2007). Selv om Senterpartiet stemte imot dette forslaget, er det likevel mye

som tyder på at de ikke var svært bastante ved denne avgjørelsen. Både artikler fra aviser og Kleppa sitt innlegg henter på mange måter til at Senterpartiet muligens vil komme til å støtte senket stemmerett på et tidspunkt, men at det fremdeles er for tidlig å gjøre. Spesielt er det grunn til å tro dette fordi Kleppa nettopp utaler at 18 års aldersgrense ikke nødvendigvis skal markere en «nedre yttergrense» for stemmerett, myndighet og valgbarhet (Stortinget.no, 2007).

Arbeiderpartiet stemte imot begge forslagene om å senke stemmeretten til 16 år.

Arbeiderpartiet er et parti som er å finne under det vide begrepet sosialisme (Arbeiderpartiet, 2022). Jeg har vært inne på at ideologien sosialisme er svært vid, og at partier innenfor sosialisme kan ha store ulikheter. Disse ulikhetene ser vi her gjennom at Arbeiderpartiet stiller seg imot senket stemmerett, men Sosialistisk venstreparti som også har sitt opphav i sosialismen, er for senket stemmerett. Dette markerer et lite brudd med min antakelse om at de sosialistiske partiene kom til å stille seg for senket stemmerett. Men det kan likevel forklares med at det nettopp er store forskjeller mellom partiene som er forankret i sosialistisk ideologi.

Arbeiderpartiet legger til grunn i sine argumenter, som også de fleste av de andre motpartiene gjør, nemlig at alderen for stemmerett bør følge myndighetsalderen (Stortinget.no, 2010). Begrunnelsen for at disse aldersgrensene bør følge hverandre dreier seg om at en person som enda ikke har blitt myndig vil være avhengig av samtykke fra foresatte for å ta ulike beslutninger. Dette er argumentasjon som også kan kalles konservativ ved at det ikke er ønskelig å endre på etablerte og fungerende tradisjoner i samfunnet. Til tross for at Arbeiderpartiet stemte imot begge forslagene fra 2004 og 2008, ser det ut til at de har utviklet et nytt syn nå i 2022. I februar i år (2022), vedtok Troms Arbeiderparti enstemmig at de ønsker å innføre stemmerett for 16 åringer ved lokalvalg og fylkestingsvalg (Hansen, Andreassen, Grønning, & Nordgård, 2022). Med andre ord kan dette tyde på at Sosialistisk Venstreparti og Venstre ligger an til å få flere partier med på sitt lag i fremtiden, i å senke stemmeretten til 16 år.

I stortingsmøtene fra 2007 og 2010 var partiene Rødt og Miljøpartiet de grønne ikke på stortinget slik de er i dag, og det er derfor ikke noen uttalelser fra disse partiene i referatene. Kristelig folkeparti derimot satt på stortinget under denne perioden, men uttalte seg ikke om senket stemmerett i disse møtene. I 2020 kunne Nordland melde om at Rødt, MDG, SV og Venstre sammen var enige i å gi 16 åringer stemmerett (Nrk.no, 2020). Rødt uttaler også på

sine egne hjemmesider at de ønsker å gi 16 åringer stemmerett, for å sikre at politikere tar hensyn til ungdommers syn på samfunnet (Roedt.no, 2022). Dette kan omtales som sosialistisk argumentasjon, fordi det er et ønske om å spre makten til flere. MDG uttaler også kort i sitt partiprogram for perioden 2021-2025, at også de ønsker å senke stemmeretten til 16 år (Mdg.no, 2021, s. 128).

På neste side har jeg laget en tabell hvor jeg har kartlagt hvordan de ulike partiene stiller seg til å senke stemmeretten til 16 år. Jeg har delt den inn i tre kategorier og de kategoriene er, for å senke stemmeretten, imot å senke stemmeretten og at partiet er nøytralt eller ikke har uttalt seg. Jeg må legge til at jeg har valgt å plassere Senterpartiet under kategorien nøytral. Dette er fordi, selv om de stemte imot grunnlovsforslagene i 2007 og 2010, var det mye som tydet på at de likevel ikke hadde sterk motstand til det. Samtidig kommer det frem i avisartikler at de også er uenige innad i partiet. Arbeiderpartiet på sin side har jeg plassert under både kategorien for og imot med merknad om hva de sto for i 2010 og hva de tilsynelatende ser ut til at de står for i dag.

Tabell 1:

	For å senke stemmeretten.	Nøytral til å senke stemmeretten eller ikke uttalt seg.	Imot å senke stemmeretten.
Arbeiderpartiet	X (2022)		X (2010)
Fremskrittspartiet			X
Høyre			X
Kristelig folkeparti		X	
Miljøpartiet de grønne	X		
Rødt	X		
Senterpartiet		X	
Sosialistisk venstreparti	X		
Venstre	X		

5. Drøfting

Problemstillingen for denne oppgaven er å finne ut hva de politiske partiene mener om stemmerett til 16 åringer. Sammen med problemstillingen skal jeg også undersøke hvordan partiene argumenterer for sine standpunkt. I tabell 1 på forrige side har jeg laget en oversikt over hvordan partiene stiller seg til senket stemmerett. De partiene som har uttalt seg klarest om sitt standpunkt er Venstre og Sosialistisk venstreparti som er for, og Høyre og Fremskrittspartiet som er imot. Tilsynelatende ser fordelingen mellom partiene som er for og partiene som er imot, veldig likedelte ut. Til tross for dette var aldri grunnlovsforslagene i nærheten av å bli vedtatt ved stortingsmøtene i 2007 og 2010. Bakgrunnen til dette grunner i at det er de største partiene på stortinget som er imot å senke stemmeretten, og spesielt stort ble flertallet imot når også arbeiderpartiet da stilte seg imot forslagene.

Grunnlovsforslaget som ble foreslått av Sosialistisk venstreparti i 2020 om senket stemmerett, har enda ikke blitt tatt opp på stortinget. Datoen for dette forslaget ligger for tur på stortinget i juni 2022. Med tanke på de nye partiene som er kommet inn på stortinget i Miljøpartiet de grønne og Rødt, er det enda flere partier på stortinget som uttaler at de er for senket stemmerett. Samtidig ser det ut til at arbeiderpartiet de siste årene også har gjort en helomvending, og er for senket stemmerett selv om dette primært gjelder kommune og fylkestingsvalg. Det er god grunn til å tro at stortingsmøtet i juni 2022 vil ha en ganske så annen lyd enn møtene i 2007 og 2010. Det er kommet flere partier på banen for å senke stemmeretten, samtidig som et stort parti som Arbeiderpartiet er med. Dette kan også tyde på at Senterpartiet, som tilsynelatende har vært ambivalent til senket stemmerett, vil få en nøkkelposisjon.

Likevel, vil sannsynligheten for at det nye grunnlovsforslaget går gjennom være svært liten. Det nye grunnlovsforslaget, i likhet med de foregående forslagene om å senke stemmeretten, gjelder alle typer valg også stortingsvalg. Som jeg har vært inne på i delen hvor jeg omtaler de rettslige aspektene ved senket stemmerett, krever senket stemmerett ved stortingsvalg flere lovendringer enn hva de gjør ved å kun senke stemmeretten ved lokalvalg. Ved å senke stemmeretten ved stortingsvalg kreves det endringer i både grunnloven og valgloven, men ved å kun senke stemmeretten ved lokalvalg er det bare valgloven som behøver å endres. Det er også lettere å slippe unna politiske verv og reglene for valgbarhet er ikke like strenge ved lokalvalg. Selv om Arbeiderpartiet nå ser ut til å stille seg positivt til senket stemmerett ved lokalvalg, er sannsynligheten stor for at de fremdeles ikke ønsker stemmerett til 16 åringer ved stortingsvalg. Mye tyder på at det første steget i å gi 16 åringer stemmerett, ligger i å

innføre stemmerett til 16 åringer ved lokalvalg. Et slikt forslag kan etter alt å dømme, arbeiderpartiet stille seg bak, sammen med partier som SV, Venstre, MDG, og Rødt. Et slikt inngrep i demokratiet vil som sagt kun kreve endring i valgloven. Videre kan dette gjøre at et parti som Senterpartiet kan vurdere å stille seg bak en slik endring da det fremstår som mindre omfattende å gi stemmerett til 16 åringer ved lokalvalg enn ved stortingsvalg, men dette er bare spekulasjoner fra min side.

Etter å ha analysert både grunnlovsforslagene og stortingsmøtene, går det ganske tydelig frem at hovedargumentene både for og imot senket stemmerett, dreier seg i stor grad om forholdene til andre aldersgrenser. Selv om også argumenter for økt valgdeltakelse og styrking av demokrati er til stede, fremgår det som sekundært om vi tar utgangspunkt i partirepresentantenes utsagn ved stortingsmøtene. Ingen av grunnlovsforslagene har foreslått å senke verken myndighetsalderen eller valgbarhetsalderen, og det blir derfor lett for partiene å stille seg bak disse argumentene. Men også her ser en del av motargumentene ut til å komme til kort om senket stemmerett kun skal gjelde lokalvalg. Ved å senke stemmeretten ved lokalvalg, vil det også være mulig å senke valgbarhetsalderen ved lokalvalg, blant annet fordi reglene for valgbarhet ikke er like strenge og absolutte som ved stortingsvalg. Til tross for dette tror jeg man skal se langt etter å senke myndighetsalderen, både med tanke på partienes argumentasjon og FNs barnekonvensjon som definerer mennesker som barn til de er 18 år. Derfor vil et brudd ved aldersgrenser uansett forekomme hvis 16 åringer skal ha stemmerett og være valgbare ved lokalvalg.

Argumentasjonen som er imot senket stemmerett, er svært preget av konservativ argumentasjon. Det argumenteres stort sett ved å bevare de etablerte tradisjonene, og at det å senke stemmeretten ikke er en nødvendig endring, eller at det er for tidlig å gjøre det. Det kommer også frem at jo lengre ut mot høyresiden man kommer, desto større er motstanden for å senke stemmeretten, sett bort ifra Venstre. På venstresiden er de fleste partier for, med Arbeiderpartiet som litt vinglende og Senterpartiet med uenigheter innad i partiet. Stort sett ser de fleste partiene sitt standpunkt i debatten ut til å stå i samsvar med deres ideologi og de antakelsene jeg gjorde tidligere i teksten. De konservative er imot, blant liberalister finner vi partier både for og imot og blant sosialistene er partiene stort sett for å senke stemmeretten.

Slår man sammen partienes standpunkter og deres argumentasjon vil man raskt kunne trekke en konklusjon ved at generell stemmerett til 16 åringer ved alle typer valg i Norge, ikke er nært forestående. Det er da debatten om å innføre stemmerett til 16 åringer ved lokalvalg

inntreffer, og fremstår som mer sannsynlig og i tillegg kanskje ikke ligger veldig langt frem i tid. Dette er et forslag som flere partier kan stille seg bak, blant annet arbeiderpartiet.

Senterpartiets argument ved at man skal verne om barn og ungdom sin tid ved å ikke påføre de for mange plikter, kan også komme til kort. Blant annet fordi reglene for valgbarhet ikke er like strenge ved lokalvalg, og dermed legger til rette for at 16 og 17 åringer ikke nødvendigvis er pliktig til å påta seg politiske verv.

6. Konklusjon

Problemstillingen for denne oppgaven er «hva mener de politiske partiene om stemmerett til 16 åringer». Forskningen som er gjort på stemmerett til 16 åringer er uklar på mange områder. Den dreier seg i hovedsak om 16 åringer modenhet og politisk forståelse, og om stemmerett til 16 åringer vil øke valgdeltakelsen. Resultatene som er kommet frem i forskningen som er gjort, er varierende. Noen forskere kan vise til at 16 åringer ikke er mindre modne enn unge voksne, mens annen forskning i andre land viser noe annet. Det sammen kommer frem når det gjelder valgdeltakelse og politisk forståelse hos 16 åringer. For at stemmeretten skal senkes i Norge, kreves det flere lovendringer, men det er en forskjell på lokalvalg og stortingsvalg. Lokalvalg krever kun endring i valgloven, noe som gjør at grunnloven fortsatt kan stå uendret. Det er også innføring av stemmerett til 16 åringer kun ved lokalvalg som ser ut til å være det mest sannsynlige utfallet, hvis stemmeretten skal senkes i Norge.

Partiene på stortinget som er imot å senke stemmeretten argumenterer med konservativt preg og gjelder primært at aldersgrensene for stemmerett, myndighet og valgbarhet burde følge hverandre. Det ser ut til at partiene i det store og hele har et samsvar med sine ideologier og standpunkt. Det vil si at de konservative er imot, de liberale er på begge sider og sosialistene stort sett er for å senke stemmeretten. Partier som klart er imot å senke stemmeretten er forholdsvis Fremskrittspartiet og Høyre, med Arbeiderpartiet og Senterpartiet som ser ut til å stille seg på begge sider av debatten. Grunnlovsforslagene som er lagt frem er foreslått av Sosialistisk venstreparti med Venstre som støttespiller. Problemet med forslagene er nettopp at de forslår 16 års stemmerett ved alle valg. Et forslag om å kun senke stemmeretten ved lokalvalg ser ut til å ha mye større sannsynlighet for gjennomslag, fremfor at det også skal gjelde stortingsvalg. Derfor kan jeg konkludere med at Sosialistisk Venstreparti sammen med primært venstre, men også Miljøpartiet de grønne og Rødt stiller seg positivt til å senke stemmeretten til 16 år. Høyre og Fremskrittspartiet er imot. Arbeiderpartiet støtter 16 års stemmerett med primært ved lokalvalg og Senterpartiet på sin side ser ut til å være i en

Markus Mathisen
FOU. Samfunnsfag
Vår 2022

usikker posisjon. Senterpartiet kan dermed være det partiet som på mange måter avgjør om 16 åringer skal få stemmerett, så fremt at det kun gjelder lokalvalg. I juni i år (2022) skal et nytt grunnlovsforslag fra Sosialistisk venstreparti bli tatt opp på stortinget, og debatten vil igjen få vind i seilene, men etter alt å dømme vil også dette forslaget bli nedstemt fordi det igjen gjelder en grunnlovsendring for å sikre 16 åringer stemmerett ved alle typer valg.

Referanser

- Arbeiderpartiet. (2022, Mai 3). *Om arbeiderpartiet*. Hentet fra Arbeiderpartiet.no:
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/>
- Arnøy, S. H., Holmås, H., Lysbakken, A. B., & Valle, Å. (2004, 6 18). *Grunnlovsforslag 3*. Hentet fra Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2003-2004/dok12-200304-003.pdf>
- Bergh, J. (2014). *Stemmerett for 16 åringer - resultater fra evalueringen av forsøket med senket stemmerettsalder ved lokalvalget 2011*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bergh, J. (2020, Januar 30). *Stemmerett for 16-åringer øker valgdeltakelsen senere i livet*. Hentet fra Aftenposten.no/viten: https://www.aftenposten.no/viten/i/50lv20/stemmerett-for-16-aaringer-oeker-valgdeltakelsen-senere-i-livet?fbclid=IwAR33fyM4dOarhXARIV_P2LpdZcwWCMb8u1vEwufmqMcv76uwLOSi8aSJxB4
- Bratberg, Ø. (2021). Ideanalyse. I Ø. Bratberg, *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (ss. 79-114). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Fremskrittspartiet. (2022, Mai 3). *om FRP*. Hentet fra Frp.no: <https://www.frp.no/om-frp>
- Fremskrittspartiets ungdom. (2022, 4 19). *Liberalsime*. Hentet fra fpu.no:
<https://fpu.no/politikk/liberalisme/>
- Hansen, P., Andreassen, R. N., Grønning, T., & Nordgård, M. (2022, Februar 21). *Vil gi disse stemmerett: – Jeg kan jo egentlig ikke så mye om de ulike partiene*. Hentet fra NRK.no:
<https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/troms-arbeiderparti-vil-gi-16-aringer-stemmerett-1.15862430>
- Holmås, H., Thorkildsen, I., Elvik, Å., & Dørum, O. (2008, 6 20). *Grunnlovsforslag 6*. Hentet fra Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2007-2008/dok12-06-2008.pdf>
- Høyre. (2022, Mai 3). *Høyres ideologi*. Hentet fra Høyre.no: <https://hoyre.no/var-ideologi/>
- Isaksen, T. R. (2021). *Hva er konservatisme*. Universitetsforlaget.
- Larsen, B. (2020, November 12). *Sosialisme*. Hentet fra Civita.no: <https://civita.no/politisk-ordbok/hva-er-sosialisme/>
- Maheo, V.-A., & Belanger, E. (2020). Lowering the Voting Age to 16? A Comparative Study on the Political Competence and Engagement of Underage and Adult Youth. *Canadian Journal of Political Science*, ss. 596-617. Hentet fra <https://doi.org/10.1017/S0008423920000232>
- Mdg.no. (2021). *Arbeidsprogram 2021-2025*. Hentet fra Mdg.no:
https://assets.nationbuilder.com/mdg/pages/4124/attachments/original/1631475774/Arbeidsprogram_2021-2025_bokmal.pdf?1631475774
- Nrk.no. (2020, februar 26). *Vil ha stemmerett for 16-åringer*. Hentet fra Nrk.no:
<https://www.nrk.no/nordland/vil-ha-stemmerett-for-16-aringer-1.14918989>
- Roedt.no. (2022, April 26). *Stemmerett for 16-åringer*. Hentet fra Roedt.no:
<https://roedt.no/stemmerett-for-16-aringer>

Markus Mathisen
FOU. Samfunnsfag
Vår 2022

Skavlem, T. (2008, Februar 28). *Sp-uenighet om stemmerett for 16-åringer*. Hentet fra Dagen.no:
<https://www.dagen.no/nyheter/sp-uenighet-om-stemmerett-for-16-aringer/>

Sosialistik venstreparti. (2021). *SVs arbeidsprogram 2021-2025*. Hentet fra Sv.no:
https://www.sv.no/wp-content/uploads/2021/09/arbeidsprogram_bm_ny-versjon.pdf

Stokstad, S. (2014). Stemmerett for 16- og 17- åringer? Rettslige aspekter. I J. Berg, *Stemmerett for 16-åringer. Resultater fra evalueringen av forsøket med senket stemmerettsalder ved lokalvalget 2011* (ss. 73-124). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Stortinget.no. (2007, mai 31). *Stortinget - Møte torsdag den 31. mai 2007 kl. 10. sak nr. 3*. Hentet fra Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2006-2007/070531/3>

Stortinget.no. (2010, Mai 27). *Stortinget - Møte torsdag den 27. mai 2010 kl. 10. sak nr. 2*. Hentet fra Stortinget.no: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2009-2010/100527/2>

Stortinget.no. (2022, Mars 24). *Tidslinje over stemmerettens historie*. Hentet fra Stortinget.no:
<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stortinget-undervisning/tidslinje-stemmerett/>

Thorsen, D. (2015). Liberalisme, konservatisme og sosialisme. I R. Malnes, & D. Thorsen, *Demokrati. Historien og ideene* (ss. 234-249). Oslo: Dreyers Forlag.

Venstre. (2009, Juni 1). *Ideologi*. Hentet fra Venstre.no:
<https://www.venstre.no/artikkel/2009/06/01/ideologi-2/>

Ødegård, G. (2014). Finnes det en ideell stemmerettsalder? En analyse av debatter og forskning rundt stemmerett for 16-åringer. *Institutt for samfunnsforskning*.

Øvstegård, F., Fagerås, M., Haltbrekken, L., Kaski, K., & Lerbrekk, S. (2020, Juni 19). *Grunnlovsforslag 13*. Hentet fra Stortinget.no:
<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/grunnlovsforslag/2019-2020/dok12-201920-013.pdf>